

Opgave 1 Humor

tekst 1

Geschiedenis van de mop

(...) De mop zoals wij die kennen lijkt een relatief nieuw genre te zijn: vermoedelijk is het genre ongeveer honderdvijftig jaar oud. (...) De
5 datering van een genre is afhankelijk van hoe het genre gedefinieerd wordt. Als onder 'mop' wordt verstaan 'humoristische vertelling' is de mop al vele duizenden jaren oud.
10 Het stramien dat tegenwoordig 'mop' wordt genoemd stelt echter striktere eisen dan alleen een verhaal met een grap: er moeten een clou¹⁾, herkenbare personages en settings
15 zijn, en er zijn bepaalde eisen voor de opbouw. (...) Het bepalende verschil tussen de moderne mop en anekdotes, kluchten en vertellingen van vóór de negentiende eeuw is de
20 clou. (...) Uit kluchtboeken blijkt dat

deze eis toentertijd niet werd gesteld (...). [Een klucht²⁾] is gewoon een verhaal dat – voor ons gevoel – wat voortkabbelt en dan zomaar stopt.
25 (...) Onder invloed van de modernisering veranderden oude, relatief onveranderlijke, mondelinge genres in een vluchtig, puntig genre (...). Een belangrijke rol bij deze
30 omvorming van oude naar nieuwe genres speelde de, in het kielzog van de industrialisering sterk tot bloei gekomen stedelijke vermaakcultuur. In Engeland heette het *music hall*, in
35 Amerika *vaudeville*, op het continent cabaret of revue. (...) Het is zeer waarschijnlijk dat *vaudeville*, *music hall* en cabaret de toon hebben gezet voor nieuwe standaarden voor
40 humor.

bron: G. Kuipers, 2001

noot 1 Een clou is de centrale eis die moderne moppentappers aan een mop stellen dat hij een ontknoping aan het eind heeft, waardoor het voorgaande in een ander licht wordt gesteld (Kuipers, 2001, p.35).

noot 2 Het woord 'klucht' werd vroeger niet alleen gebruikt in de zin van komisch toneelstuk, maar ook voor andere (eenvoudige) humoristische genres.

tekst 2

Statusdaling van de klucht¹⁾

Rond 1600 waren 'kluchten', voor zover te overzien, overal: ze waren rond de elite populair, maar circuleerden ook onder het gewone 5 volk. [In] deze periode [kwam] de verwijdering tussen hoge en lage humor op gang. Hoge humor moest verfijnd en beschaafd zijn (...). In de achttiende eeuw verschijnt bovendien 10 nog (...) een nieuw bezwaar tegen humoristische vertellingen, dat ook nu nog vaak tegen moppen gemaakt wordt: ze zijn niet zelf bedacht. (...) Dit leidt niet alleen tot steeds grotere 15 taligheid van de humor, maar ook tot een nadruk op oorspronkelijkheid,

creativiteit en gevatheid. (...) Men dient zijn eigen sprankelende geest te demonsteren door inventieve 20 geestigheden en verfijnde woordgrapjes. (...) 'Esprit'²⁾ is geen kwestie van bulderlach of clandestiene verwijzingen, maar van beheerste, gedisciplineerde 25 glimlachjes. Het feit dat de grap, in al haar verfijning, behoorlijk scherp kon zijn, wijst hoogstens op een nog effectievere affectbeheersing³⁾. Deze opeenstapeling van bezwaren tegen 30 kluchten (...) leidde (...) tot een statusdaling van de humoristische vertelling (...).

bron: G. Kuipers, 2001

noot 1 Het woord 'klucht' werd vroeger niet alleen gebruikt in de zin van komisch toneelstuk, maar ook voor andere (eenvoudige) humoristische genres.

noot 2 esprit = spitsvondigheid, geestigheid

noot 3 affectbeheersing = beheersing van emoties, impulsen

tabel 1

Humorstijlen naar opleidingsniveau

	middelbaar en lager opgeleiden	HBO en hoger opgeleiden
iemand met een goed gevoel voor humor is ...	sociabel ¹⁾ , gezellig, uitbundig, vrolijk	gevat, geestig, scherp, snel
platte humor is ...	kwetsend, grof	gemakkelijk, simpel, flauw

naar: G. Kuipers, 2001 en 2013

noot 1 sociabel = onderhoudend, prettig in de omgang

Toelichting

Humorstijlen zijn opvattingen over humor. Uit tabel 1 is bijvoorbeeld af te lezen dat middelbaar en lager opgeleiden iemand met een goed gevoel voor humor veelal als een gezellig, vrolijk persoon beschrijven.